

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

Гнатюк Дмитро Володимирович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКЛАДАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ
ДАРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 56

Голоденко Леся Олегівна

ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 61

Гринько Світлана Дмитрівна, Гринько Андрій Русланович

КРАЙНЯ НЕОБХІДНІСТЬ ЯК СПОСІБ САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ
ПРАВ У СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ 65

Гриценюк Владислав Олександрович

СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТВОРИ 69

Давидова Ірина Віталівна

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО
ПРЕДСТАВНИЦТВА 74

Деренюк Ангеліна Олександрівна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 77

Діденко Лариса Василівна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ТА ЇХНІХ СІМЕЙ НА СПАДЩИНУ В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО
КОНФЛІКТУ 79

Добровольська Володимира Володимирівна,

Артьомов Дмитро Володимирович

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ УЧАСНИКІВ АПЕЛЯЦІЙНОГО
ПРОВАЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ 82

Ennan R. E.

LEGAL PERSONALITY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE A SUBJECT OF LAW?
(ПРАВСУБ'ЄКТНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ:
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – СУБ'ЄКТ ПРАВА?) 86

Журавель Алла Василівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НЯНЬ В
УКРАЇНІ 91

Заїка Юрій Олександрович

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ 95

Здирко Єлизавета Михайлівна

МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДОКТРИНИ FAIR USE ДЛЯ ЗАХИСТУ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ЗГЕНЕРОВАНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ
ТВОРИ 100

Журавель Алла Василівна,
кандидат юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри державно-правових
дисциплін Інституту права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НЯНЬ В УКРАЇНІ

Однією з визначальних умов ефективного й сталого соціально-економічного розвитку будь-якої країни було, є та залишається здійснення інвестиційної діяльності. Важливою передумовою стимулювання інвестицій є створення більш сприятливих умов інвестиційного клімату в державі. Завдяки створенню привабливого інвестиційного клімату можливе збільшення обсягів залучених іноземних інвестицій, а як наслідок: розвиток виробництва, підвищення рівня життя населення, збільшення кількості робочих місць, обмін досвідом, передача передових технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку і т.д.

В Україні активна робота щодо розвитку інвестиційної діяльності, з перемінним успіхом, але велась протягом всіх років незалежності. У 2021 р. Україна демонструвала вагомі перспективи із залучення коштів іноземних інвесторів у економіку держави.

Але з 2022 року воєнні дії рф призвели до значного відпливу обсягу іноземних інвестицій з української території та спровокували зменшення притоку нових інвесторів. Як наслідок, було істотно дебаланізовано економічну ситуацію в країні та створено умови невизначеності у майбутньому. За нинішніх обставин, в 2025 році, проявилась помітна зацікавленість як міжнародних організацій, так й інших держав в українському протистоянні російській агресії.

Однією з підстав зацікавленості з боку іноземних інвесторів стало впровадження ключових інновацій української інвестиційної політики останнього десятиліття – першочергово, введення Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» від 17.12.2020 № 1116-IX [1], так званого інституту «інвестиційних нянь» – який став першою повноцінною системою стимулювання інвестицій в Україні – на кшталт схожих систем, що передбачені законодавством більшості країн-сусідів та внесення

істотних прогресивних змін у вказаний нормативно-правовий акт в 2023 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» №8138 09.08.2023[2].

Запровадження інституту «*інвестиційних нянь*» було спрямоване на створення сприятливих умов для реалізації великих інвестиційних проєктів, зменшення адміністративних бар'єрів та забезпечення прямої комунікації інвестора з державними органами, шляхом надання великим інвесторам персонального менеджера, що супроводжує проєкт від подання заявки до введення інвестиційного об'єкта в експлуатацію. Слід відмітити, що установлення в чинному законодавстві даного інституту все більше наближає український підхід до практики агентств інвестиційного розвитку в країнах Європейського Союзу, Канади та Південної Кореї.

Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» № 1116-IX 17.12.2020 встановив, що державну підтримку можуть отримати інвестиційні проєкти, обсяг інвестицій у які перевищує 20 млн євро, створюють не менше 80 робочих місць та реалізуються протягом трьох років [1].

Ці та інші стимули “інвест-няні” допомогли залучити до розробки станом на лютий 2022 року 28 нових інвестиційних проєктів на загальну суму близько 2,29 млрд доларів США. Проте повномасштабне вторгнення стало на заваді запланованому на березень 2022 року підписанню інвестиційних угод: власники прийняли рішення призупинити реалізацію проєктів через російську агресію та фізичну руйнацію деяких об'єктів, а питання напрацювання комплексного рішення для приведення закону у відповідність до нових економічних реалій стало більш гостро.

Вдосконалити систему надання інвестиційних стимулів був покликаний Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» №8138 09.08.2023 [2], що розширив доступ до інвестиційної діяльності завдяки зниженню вимог до порогового обсягу інвестицій (12 мільйонів євро замість 20) та кількості робочих місць (від 10 до 50 робочих місць замість 80), наданню дозволу на початок впровадження проєктів до підписання спеціального інвестиційного договору з державою, введенню нових форм державної підтримки (звільнення від окремих податків і зборів

(податок на прибуток, мито)[3]; встановлення пріоритетного права на отримання земельних ділянок у користування або власність[4]; будівництво інфраструктурних об'єктів за рахунок державного бюджету; забезпечення стабільності законодавства на період дії спеціального інвестиційного договору) та багатьом іншим важливим змінам.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення державної установи “Офіс із залучення та підтримки інвестицій” від 21 березня 2018 р. № 174-р функцію інвестиційної няні виконує *Офіс із залучення та підтримки інвестицій* (UkraineInvest) [5]. Саме цей орган забезпечує індивідуальний супровід інвестора та прозорість і підзвітність виконання зобов'язань, шляхом: координації взаємодії з державними органами та органами місцевого самоврядування, відповідними суб'єктами господарювання під час підготовки та реалізації ними інвестиційних проєктів із залученням інвестицій; сприяння у підготовці спеціального інвестиційного договору; моніторингу дотримання строків дозвільних процедур; супровіду у питаннях отримання державної підтримки.

Дослідження Буткевич О. В. [6] підкреслює, що саме комплексність форм підтримки робить механізм «інвестиційних нянь» унікальним у системі українського інвестиційного законодавства.

Таким чином, дія державного супроводу поширюється лише на інвесторів, які відповідають критеріям значного інвестиційного проєкту: обсяг інвестицій – від 12 млн євро; створення не менше 10 робочих місць з рівнем оплати вище середнього в регіоні; реалізація проєкту у сферах промисловості, транспорту, переробки, енергетики, туризму, охорони здоров'я, освіти тощо; строк реалізації – до 5 років. Лише після офіційного схвалення проєкт отримує персонального менеджера – інвестиційну няню.

Отже, офіс із залучення та підтримки інвестицій здійснює комплекс заходів, які за своєю правовою природою належать до сфери адміністративних послуг та державного супроводу інвестицій. Згідно з дослідженнями Марченка М. [7], інвестиційна няня є «посередником між інвестором та державними органами, покликаним компенсувати надмірну складність української дозвільної системи».

Станом на зараз UkraineInvest – *Офіс із залучення та підтримки інвестицій* – супроводжує 10 інвестиційних проєктів на суму 1,25 млрд доларів США у відповідності до закону про “інвест-нянь”.

Попри прогресивність інституту “інвест-нянь”, його реалізація стикається з низкою проблем. Так, наприклад, фрагментарність підзаконної нормативної бази, – відсутність єдиної комплексної процедури, описаної в одному нормативно-правовому акті призводить до значних ускладнень реалізації інвестиційних проєктів та затягування процедури через надмірну зарегульованість місцевих процедур, що уповільнює реалізацію проєктів. Окрім того, відсутність єдиного цифрового порталу, який би об’єднав документообіг, комунікацію та статус-перевірку проєктів. Багато адміністративних сервісів потребують особистої присутності або паперових документів, що уповільнює процеси та знижує ефективність роботи інвестиційної няні. Усе це знижує швидкість реалізації інвестиційних ініціатив і стримує потенціал інституту.

З метою підвищення ефективності механізму інвестиційних нянь в Україні доцільно: прийняти єдиний системний закон про інвестиційний супровід, який би кодифікував усі норми та гармонізувати українське законодавство з правом ЄС, особливо у сфері державної допомоги. Запровадити електронний кабінет інвестора з можливістю онлайн-подання документів і відстеження статусу проєкту. Такі зміни здатні забезпечити вищий рівень передбачуваності та прозорості інвестиційного середовища.

Інститут інвестиційних нянь є важливим стратегічним інструментом державної інвестиційної політики. Він дозволяє Україні: створювати конкурентні умови для залучення великих іноземних інвесторів; мінімізувати бюрократичні бар’єри; забезпечувати інтегровану підтримку проєктів; формувати позитивний інвестиційний бренд держави. Незважаючи на нормативне врегулювання та наявні успіхи, механізм потребує подальшого правового вдосконалення, зокрема у напрямі кодифікації норм правового регулювання діяльності «інвест-нянь», цифровізації та спрощення адміністративних процедур, підвищення ефективності взаємодії між органами влади, що може стати вагомою перевагою для прийняття рішення інвесторами щодо вибору країни для інвестування на користь України, сприятиме підсиленню інвестиційного клімату та економічному розвитку держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17 грудня 2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями: Закону України від 09.08.2023 № 3311-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3311-20>

3. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Земельний кодекс України: Закон України від 31.10.2025р. № 4510-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

5. Про утворення державної установи “Офіс із залучення та підтримки інвестицій”: розпорядження КМУ від 21 березня 2018 р. № 174-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2018-%D1%80#Text>

6. Буткевич О. В. Державна підтримка інвестиційної діяльності: правові засади та проблеми реалізації. Юридична наука. 2022. №1. С.7-14.

7. Марченко М. Правове забезпечення залучення значних інвестицій: аналіз моделі «інвестиційної няні». Підприємництво, господарство і право. 2021. №5. С. 83-88.

*Заїка Юрій Олександрович,
доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу
приватного права і процесу
Науково-дослідного інституту приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України*

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах однією з найактуальніших проблем державної політики є забезпечення життєдіяльності населення. Надання якісних житлово-комунальних послуг (далі – ЖКП) спрямоване на створення нематеріального блага, що полягає у формуванні комфортних умов проживання людини. Таке благо охоплює задоволення базових побутових потреб у теплопостачанні, електроенергії, водопостачанні, газопостачанні, а також забезпечення належного санітарного стану житлових і нежитлових приміщень, прибудинкових територій та інших об’єктів житлової інфраструктури.

У ч. 2. ст. 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» під комунальними послугами розуміються – послуги з постачання